

ביטוח אבטלה

חוק ביטוח אבטלה נועד לאפשר למובטלים לתור אחר מקור פרנסה התואם את כישוריהם, תוך שמירה על רמת חייהם הנוכחית לפרק זמן שנקבע בחוק. דמי האבטלה בישראל מחושבים לפי נוסחה פרוגרסיבית: ככל שהשכר לפני האבטלה נמוך יותר, כך התשלום מחליף שיעור גבוה ממנו (שיעור החלפה פוחת). במהלך השנים 2002-2015 הוכנסו בחוק תיקונים שהחמירו בדרך כלל את תנאי הזכאות לדמי אבטלה ולמענק לחייל משוחרר. ב-2016 השתנתה המגמה והחלה חקיקה מיטיבה. ב-2020, בעקבות משבר הקורונה והפסקת עבודה של רבים, הוקלו מאוד תנאי הזכאות, וב-2021 הסתיימו ההקלות בהדרגה. ב-2023 בעקבות מלחמת **חרבות ברזל** ופינוי יישובים בעוטף עזה ובצפון הארץ נקבעה הוראת שעה ל-3 חודשים המקלה את תנאי הזכאות לקבלת דמי אבטלה. תנאי הזכאות לדמי אבטלה

דמי אבטלה משולמים לבני 20-66¹ שאינם עובדים אם צברו תקופת אכשרה כנדרש בחוק – 12 חודשי עבודה מ-18 החודשים שקדמו לאבטלה – והתייצבו בשירות התעסוקה כדי לחפש עבודה. מובטלים בני פחות מ-35 חייבים לקבל כל עבודה המוצעת להם (לאחר התקופה הקבועה בחוק לקבוצת הגיל שלהם) אם המרחק אינו מחייב שינוי של מקום המגורים, בעוד לבני 35 ויותר על העבודה המוצעת להיות **עבודה מתאימה**, כמוגדר בחוק מבחינת מקצוע, שכר ומרחק מהבית. דמי האבטלה משולמים בפעם הראשונה ובכל ארבעה חודשי אבטלה רצופים בעבור היום החמישי לאבטלה ואילך.

לדמי אבטלה זכאים:

- מי שפוטר מעבודתו.
- מי שהתפטרו מעבודתו – לאחר 90 ימי המתנה. מי שהתפטרו מסיבה מוצדקת (לפי נוהלי הביטוח הלאומי, לדוגמה הרעה בתנאי העבודה או התפטרות בגלל מצב בריאותי), ייחשבו כמי שפוטר.
- מי שיצאו לחל"ת ביוזמת המעסיק והם שוהים בחל"ת 30 יום לפחות.

משך התשלום וגובה התשלום

דמי אבטלה משולמים למרבית האוכלוסייה לתקופה מרבית של 50-175 ימים, בהתאם לגיל ולמצב המשפחתי. נשים בנות 57-66 ילידות 1960 ואילך, זכאיות לעד 300 ימים² (לוח 1). גובה התשלום נקבע לפי הגיל והשכר הקובע (השכר בששת החודשים שקדמו להפסקת העבודה חלקי 150) (לוח 2). בחמשת החודשים הראשונים הסכום המרבי לתשלום הוא כגובה השכר היומי

1 בני פחות מ-20 שנים שאינם עובדים עשויים להיות זכאים לדמי אבטלה במקרים מסוימים.

2 לפירוט ראו להלן **שינויי חקיקה**.

הממוצע (474.80 ש"ח ב-2023), ומהחודש השישי (מהיום ה-126) – עד 2/3 השכר היומי הממוצע (316.53 ש"ח ב-2023). לנשים בנות 57-59 הסכום המרבי לתשלום מהיום ה-176 הוא 1.46% מהשכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי (173.30 ש"ח ליום ב-2022). משתתפים בהכשרה מקצועית שסיימו פחות מ-12 שנות לימוד זכאים בעת ההשתתפות בהכשרה לתוספת ימי אבטלה עד לתקופה מרבית של 138 יום.

לוח 1: תקופת הזכאות המרבית לדמי אבטלה לפי קבוצת גיל ותלויים

קבוצת גיל	עד 2 תלויים	3 תלויים או יותר
עד 25	50	138
28-25	67	138
35-28	100	138
45-35	138	175
57-45	175	175
גברים בני 57-67	175	175
נשים בנות 57-67*	300	300
חייל משוחרר**	70	70

* נשים ילידות 1960 ואילך. נשים שנולדו לפני כן זכאיות ל-175 ימים בדומה לגברים.
** ראו הערה 1 בפרק זה.

לוח 2: גובה דמי האבטלה כאחוז מהשכר לכל חלק של שכר*

חלק השכר של המובטל	עד גיל 28	מעל גיל 28
חלק השכר עד מחצית הסכום הבסיסי**	60%	80%
חלק השכר מעל מחצית הסכום הבסיסי ועד 3/4 ממנו	40%	50%
חלק השכר מעל 3/4 ועד מלוא הסכום הבסיסי	35%	45%
חלק השכר השווה לשכר הבסיסי ועד לשכר המרבי המבוטח	25%	30%

* לא מוצג יחס החלופה במלואו, אלא רק את יחס החלופה לפי חלוקה לרמות בתוך השכר.
** הסכום הבסיסי לפי חוק הביטוח הלאומי. הסכום הבסיסי ליום שווה לסכום הבסיסי מחולק ב-25.

חיילים משוחררים

דמי אבטלה: חייל משוחרר³ חייב בתקופת אכשרה של שישה חודשי עבודה בשנה הראשונה לשחרורו. גובה התשלום 80% משכר המינימום, לתקופה מרבית של 70 יום (לוח 1).

3 בפרסום זה: גם בן/בת שירות שהשלימו 24 חודשי שירות לאומי או אזרחי עד שנה לאחר השחרור. חייל משוחרר שהשלים תקופת אכשרה גם ללא שירותו הסדיר, ויש עימו שלושה תלויים או יותר, זכאי ל-138 ימים. עד יוני 2007 חיילים משוחררים היו פטורים מתקופת אכשרה וזכאים לדמי אבטלה בשנה הראשונה לשחרורם.

ביטוח אבטלה

מענק לחייל משוחרר: משולם למי שעבדו שישה חודשים לפחות במהלך השנתיים שלאחר השחרור בעבודה מועדפת או נדרשת כהגדרתן בחוק (ב-2023 כ-10,480 ש"ח). חייל שמיצה את זכאותו לדמי אבטלה אינו זכאי למענק.

שינויי חקיקה 2023–2020

תוספת ימי אבטלה לנשים בנות 57 ויותר

- מינואר 2022 גיל הפרישה לנשים עולה בהדרגה מ-62 ל-65. בעקבות כך נקבע כי נשים מובטלות בנות 57-66 ילידות 1960 ואילך יקבלו תוספת של עד 125 ימי אבטלה וכן הארכת שנת הזכאות בחצי שנה נוספת: לבנות 57-59 הסכום המרבי לתשלום מהיום ה-176 הוא 1.46% מהשכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי (173.3 ש"ח בינואר 2023). מהיום ה-176 ואילך מי שתסרב להכשרה מקצועית יישללו לה ימי התוספת.
- בגיל 60 חוזרת ההגבלה של הסכום המרבי להיות 66.67% מהשכר היומי הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי (316.53 ש"ח בינואר 2023). כמו כן, מהיום ה-176 לדמי האבטלה מבוטלות ההפחותות ומבוטלת שלילת הזכאות למי שמסרבת להכשרה מקצועית או להצעות עבודה.

ביטול הפחתה בגין השתתפות בהכשרה מקצועית

- למשתתפים בהכשרה מקצועית משולמים מלוא (100%) דמי אבטלה במקום 70% (מ-8/2020 עד סוף 12/2021 כהוראת שעה ומ-1/2022 כחוק).

דמי אבטלה כהכנסה מעבודה

- דמי אבטלה ייחשבו להכנסה מעבודה לצורך קביעת הזכאות לגמלאות האלה: אזרח ותיק, שאירים, נכות כללית, הבטחת הכנסה ודמי מזונות⁴ (מ-3/2020 עד 02/2023 כהוראת שעה ולאחר מכן כחוק).

דמי אבטלה לעצמאים בתחום התרבות ולמורי דרך

- עובדים עצמאים בתחום התרבות ומורי דרך עם "רכב אשכול"⁵ יכולים לצבור תקופת אכשרה שתזכה אותם בדמי אבטלה כפוף לשאר התנאים בחוק (מ-9/2020).

ביטול דמי אבטלה למי שיצאו לחל"ת ביוזמם

- בוטלה הזכאות לדמי אבטלה ליוצאים לחל"ת מיוזמתם גם אם הסיבה לחל"ת מוצדקת לפי נוהלי הביטוח הלאומי (מ-7/2021).

4 ראו גם דוח שנתי 2021, פרק אזרח ותיק, תיבה: הקלות במבחן הכנסות למקבלות ומקבלי קצבת אזרח ותיק או שאירים עם דמי אבטלה.

5 רכב להסעת תיירי חוץ.

שינויי חקיקה בעקבות משבר הקורונה

ב-2020 פרצה מגפת הקורונה ומאות אלפי עובדים פוטרו או הוצאו לחל"ית (חופשה ללא תשלום). כדי לסייע לעובדים אלה, התקבלו כמה שינויי חקיקה זמניים במסגרת הוראת שעה, נגיף הקורונה החדש⁶.

להלן שינויי החקיקה שנקבעו בתקופת הקורונה כהוראת השעה והתקיימו ב-2023:

הקלות לחיילים משוחררים

- למשתחררים ב-2019-2020: התקופה שבמהלכה אפשר לצבור חודשי עבודה מועדפת הוארכה ל-3 שנים מיום השחרור (במקום שנתיים).
- למשתחררים ב-2020: יכלו להתחיל עבודה מועדפת גם בשנה השנייה לשחרור במקום רק בראשונה, וללא צורך בתקופת אכשרה כנהוג בחוק.

הקלה בתביעות בעתיד

- לצורך זכאות לתביעות בעתיד לאבטלה או למענקים בגין עבודה מועדפת לא הובאו בחשבון דמי האבטלה ששולמו על-פי הוראות השעה אלא רק אלה ששולמו על-פי החוק המקורי.

שינויי חקיקה בעקבות מלחמת חרבות ברזל

באוקטובר 2023 פרצה מלחמת חרבות ברזל והתקבלו כמה שינויי חקיקה במסגרת הוראת שעה, חוק התוכנית לסיוע כלכלי. תוקף הוראת מ-7/10/23 עד סוף שנת 2023.

- **קוצרה תקופת האכשרה** – תקופת האכשרה לקבלת דמי אבטלה קוצרה מ-12 חודשים מתוך 18 החודשים שקדמו לתאריך הקובע (תאריך הפסקת העבודה) ל-6 חודשים מתוך ה-18 שקדמו לתאריך הקובע. לאנשים עם מוגבלות קוצרה תקופת האכשרה מ-12 חודשים ל-3 חודשים.
- **השתנה חישוב דמי אבטלה לשכיר שהוא גם עצמאי** – כאשר לזכאי לדמי אבטלה יש הכנסה כשכיר וגם כעצמאי, הכנסתו כעצמאי מנוכה מדמי האבטלה. נקבע כי בחודשים אוקטובר-דצמבר 2023 ההכנסה מעבודה כעצמאי תחושב על פי אישור ר"ח או יועץ מס ולא על פי השומה השנתית.
- **הוארכה תקופת התשלום המרבית למובטלים חוזרים צעירים** – מובטלים חוזרים בני 40 או פחות שמימשו את מלוא ימי הזכאות לדמי אבטלה זכאים לדמי אבטלה עד סוף חודש דצמבר 2023.

6 לפירוט השינויים ראו דוחות שנתיים לשנים 2020-2021.

ביטוח אבטלה

- **הוארכה תקופת תשלום דמי אבטלה לתושבי ישובים מפונים** – מבוטחים שמימשו את מלוא ימי הזכאות שלהם לפני דצמבר 2023 או ששנת הזכאות שלהם הסתיימה בחודשים אוקטובר-דצמבר 2023 יכולים להיות זכאים לדמי אבטלה עד סוף דצמבר 2023.
- **בוטלו חמשת ימי ההמתנה ("אמתנה") הראשונים** למבוטחים שהתחילו לקבל דמי אבטלה מה-7/10/23 עד סוף דצמבר 2023.
- **דמי אבטלה למבוטחים שיצאו לחל"ת ביוזמת המעסיק** – מבוטחים שהוצאו לחל"ת ביוזמת המעסיק מה-7/10/23 עד סוף דצמבר 2023 זכאים לדמי אבטלה אם החל"ת נמשך 14 ימים לפחות (במקום 30 ימים). בנוסף, ניתנה זכאות לדמי אבטלה גם אם לעובד נותרו ימי חופשה שלא נוצלו.

מענק מיוחד לבני 67 ויותר – מבוטחים בני 67 ויותר שפוטרו או הוצאו לחל"ת ביוזמת המעסיק בין ה-7/10/23 לאוקטובר לסוף דצמבר 2023 זכאים למענק אם הם היו מחוסרי עבודה 14 יום לפחות במהלך תקופה זו ואם הם עבדו כשכירים 3 חודשים רצופים לפחות לפני שפוטרו או הוצאו לחל"ת. סכום המענק 75% מהשכר בשלושת החודשים שקדמו לתקופת האבטלה עד לסכום מרבי של 134 ש"ח ליום (כ-4,000 ש"ח לחודש מלא).

מקבלי דמי אבטלה

בשנת 2023 קיבלו כ-389 אלף מובטלים שונים דמי אבטלה למשך חודש אחד לפחות – עלייה של 93% לעומת 2022 (שבה קיבלו כ-202 אלף איש). בממוצע, מספר מקבלי דמי אבטלה בחודש היה כ-110 אלף – עלייה של כ-79% לעומת 2022 (לוח 3). שינויים אלה משקפים בעיקר את העלייה הגדולה במספר המקבלים בעקבות מלחמת חרבות ברזל שפרצה באוקטובר 2023 ופינוי היישובים בעוטף עזה ובצפון הארץ. בעוד שבחודשים ינואר-ספטמבר היה מספר המקבלים כ-83 אלף בחודש בממוצע, בחודשים אוקטובר-דצמבר עלה מספרם לכ-192 אלף בחודש בממוצע. כ-45% (כ-177 אלף איש) מכלל המקבלים בשנת 2023 קיבלו דמי אבטלה רק בחודשים אוקטובר-דצמבר (תרשים 1).

מטבע הדברים חלק מהמקבלים בשנת 2023 התחילו לקבל דמי אבטלה בשנת 2022 וחלקם התחילו לקבל דמי אבטלה בשנת 2023 והמשיכו בשנת 2024. בחלק זה מוצגים נתונים על מספר החודשים שבהם שולמו דמי אבטלה בשנת 2023 ובהמשך הפרק מוצגים נתונים על מספר החודשים הממוצע למקבלי דמי אבטלה בכל תקופת הזכאות.

מספר החודשים הממוצע לתשלום⁷ לזכאי במהלך שנת 2023 היה 3.4 – נמוך בהרבה לעומת שנות משבר הקורונה (2020-2021) ונמוך במעט לעומת שנים קודמות (3.7 בשנת 2022 ו-3.8 בשנים

7 נמנו מספר החודשים ששולמו בהם דמי אבטלה לרבות תשלום בעבור חלק מהחודש.

2018-2019) (לוח 3). ירידה זו במספר החודשים שבעבורם שולמו דמי אבטלה במהלך השנה הושפעה מהעלייה במספר מקבלי האבטלה ברבעון האחרון של שנת 2023.

בהשוואה בין גברים לנשים ובדומה לשנים קודמות, גם ב-2023 שיעור הנשים בקרב המקבלים היה גבוה ממחצית (55% נשים לעומת 45% גברים). שיעורן הממוצע בקרב המקבלים היה 55% גם בתקופה שבין ינואר לספטמבר וגם בין אוקטובר לדצמבר. מספר החודשים שבעבורם שולמו דמי אבטלה בשנת 2023 היה כ-3.4 במוצע הן בקרב גברים והן בקרב נשים (לוח 3).

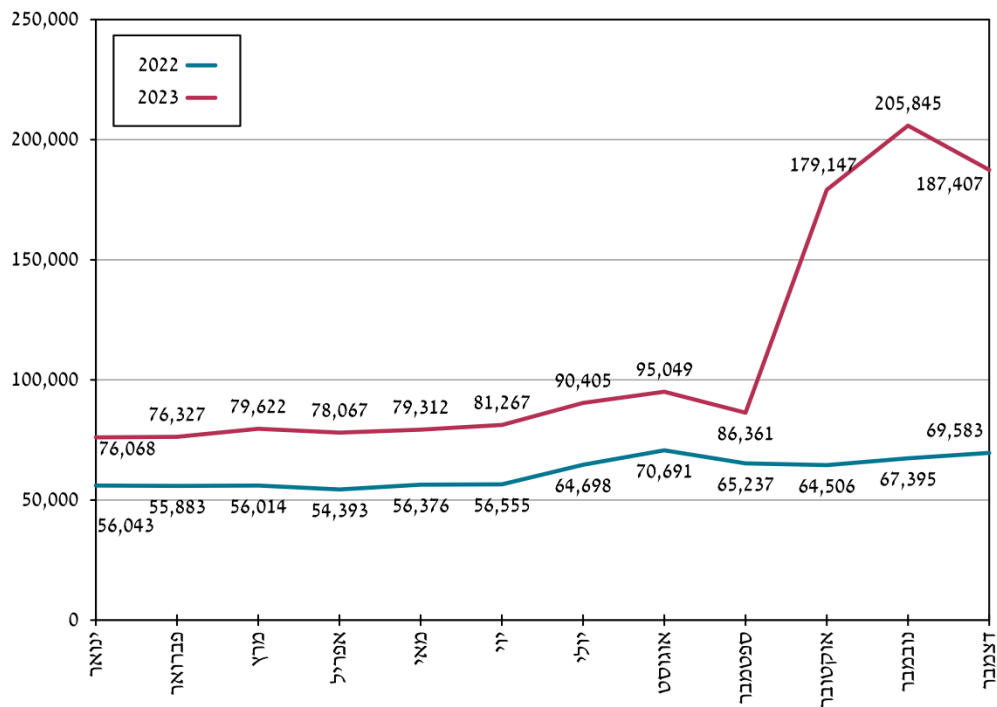
נשים בנות 57-66 שנולדו מ-1960 ואילך זכאיות לתקופה מרבית של עד 300 ימים כך שבקבוצת גיל זו חלק מהנשים יכולות לקבל דמי אבטלה במשך תקופה ארוכה יותר מגברים. עם זאת, תוספת זו אינה הגורם המרכזי לכך ששיעור הנשים בקרב המקבלים דמי אבטלה היה גבוה ממחצית. בשנת 2023 שיעורן של נשים שטרם מלאו להם 57 בקרב המקבלים היה כ-54%. בקרב בני 57-66 ניכרת השפעת הפער במספר ימי הזכאות המרביים בין נשים לגברים. בשנת 2023 שיעור הנשים בקרב המקבלים בגילים אלה היה כ-58%. כמון כן, במוצע, נשים בנות 57-66 קיבלו דמי אבטלה למשך כ-4.6 חודשים בשנת 2023 ואילו גברים קיבלו למשך כ-4.1 חודשים. לעומת זאת, הממוצע של מספר חודשי התשלום ב-2023 לנשים ולגברים בני 57 או פחות היה דומה: כ-3.2 ו-3.3 חודשים בהתאמה.

לוח 3: מקבלי דמי אבטלה (ממוצע חודשי) לפי מין, 2018-2022

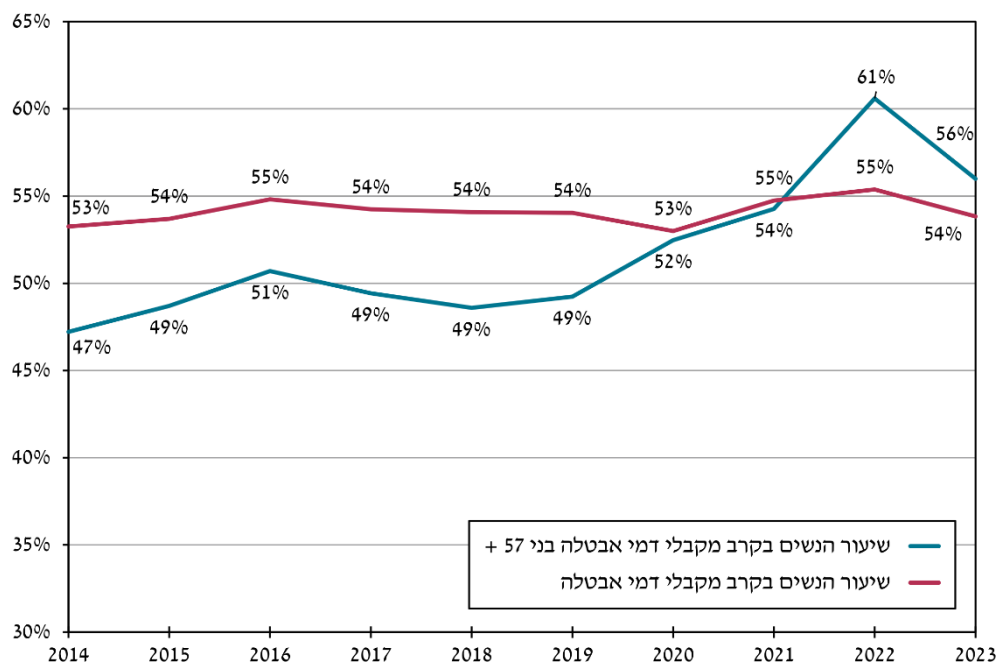
שינוי שנתי במספר המובטלים בחודש (%)	סך הכל		נשים		גברים		שנה
	(חודשי אבטלה במוצע)	(חודשי אבטלה במוצע)	(חודשי אבטלה במוצע)	(חודשי אבטלה במוצע)	(חודשי אבטלה במוצע)	(חודשי אבטלה במוצע)	
6.5	(3.8)	71,032	(3.7)	55%	(3.9)	45%	2018
6.3	(3.8)	75,541	(3.7)	55%	(3.9)	45%	2019
602.6	(5.6)	530,771	(5.5)	54%	(5.7)	46%	2020
-36.7	(4.8)	335,976	(4.6)	54%	(5.0)	46%	2021
-81.7	(3.7)	61,538	(3.7)	57%	(3.6)	43%	2022
78.5	(3.4)	109,874	(3.4)	55%	(3.4)	45%	2023

ביטוח אבטלה

תרשים 1: מקבלי דמי אבטלה לפי חודש ושנה, 2022–2023

תרשים 2: שיעור הנשים בקרב המקבלים דמי אבטלה, 2014–2023 (דצמבר)

בני 67 ויותר אינם זכאים לקבל דמי אבטלה. בשנת 2023 מבוטחים בני 67 ויותר שפוטרו או הוצאו לחל"ת ביוזמת המעסיק בין 7/10/2023 לסוף דצמבר 2023 היו זכאים למענק מיוחד⁸. כ-3,700 איש קיבלו את המענק בעבור 52 יום בממוצע. כ-2,300 ממקבלי המענק קיבלו מענק בעבור אוקטובר, כ-3,000 בעבור נובמבר וכ-2,400 בעבור דצמבר. גובה המענק ליום היה 116 ש"ח בממוצע. רוב המקבלים (58%) היו זכאים לסכום המרבי של 134 ש"ח ליום ורק 4% היו זכאים למענק בגובה של עד 50 ש"ח ליום. סך התשלומים בגין המענקים היה כ-22.1 מיליון ש"ח.

ימי זכאות לאבטלה

ימי הזכאות המרביים של המקבלים דמי האבטלה נקבעים על פי גילם ומספר התלויים בהם (לוח 1). כלומר, התפלגות מקבלי דמי אבטלה על פי ימי הזכאות המרביים מעידה על הרכב המקבלים מבחינת גיל, מין והרכב המשפחה ולא על משך האבטלה.

לוח 4: מקבלי דמי אבטלה לפי ימי זכאות ומין, 2023

ימי זכאות מרביים	מקבלי דמי אבטלה	מהם : גברים (%)	אחוז בכלל המקבלים
50	41,636	40	11
67	35,451	45	9
70	3,324	47	1
100	69,167	47	18
138	74,428	44	19
175	145,682	52	37
*300	19,249	-	5
סך הכל	388,937	45	100

* משנת 2022 נשים בנות 66-57 שנולדו מ-1960 ואילך זכאיות לתוספת של עד 125 ימים נוספים (ובסך הכל ל-300 ימי זכאות).

בשנת 2023 כ-42% ממקבלי דמי האבטלה היו זכאים ל-175 ימים או יותר, כלומר הם היו בני 45 ויותר או בני 35-44 עם שלושה תלויים⁹ לפחות כאשר התחילו לקבל את דמי האבטלה (לוח 4). הגיל הממוצע של המקבלים ב-2023 היה 39.4, ללא הבדל ניכר בין גברים לנשים.

השכלה

ההתפלגות של מקבלי דמי אבטלה לפי רמת ההשכלה (על-פי נתוני לשכת התעסוקה) מראה ששיעור האקדמאים בכלל המקבלים היה יציב, עם עלייה קלה בשנים הקודמות, עד 2018,

8 לפירוט ראו שינויי חקיקה בעקבות מלחמת חרבות ברזל בפרק זה.

9 ילדים ובני זוג, בהתאם לכללים שנקבעו בחוק.

ביטוח אבטלה

וירידה ב-2019 ל-28% בקירוב. בדומה לדפוס במשברים רבים, גם ב-2020-2021, שנות משבר הקורונה, הצטרפו למקבלים רבים שאינם אקדמאים כך שחלקם של האקדמאים צנח לכ-10% ובשנת 2022 עלה לכ-14% (לוח 5). בשנת 2023 היה שיעור האקדמאים כ-13% מכלל המקבלים. כאשר בוחנים את שיעור האקדמאים מתוך כלל המקבלים דמי האבטלה בתקופה שקדמה למלחמת חרבות ברזל ובתקופה שבין אוקטובר לדצמבר, עולים שני דפוסים שונים. בחודשים ינואר-אוקטובר 2023 היה שיעור האקדמאים בכלל המקבלים כ-15%, בדומה לשיעורם בשנת 2022. לעומת זאת, בחודשים אוקטובר-דצמבר היה שיעורם כ-11%. ירידה זו מתונה יותר מהירידה שבתקופת משבר הקורונה אך מהנתונים עולה שגם בתקופת המלחמה הצטרפו למקבלים רבים שאינם אקדמאים.

שיעורם של המשתתפים בהכשרה מקצועית מ-2007 עד 2022 היה נמוך מאוד – פחות מ-1%.

לוח 5: אקדמאים שקיבלו דמי אבטלה (ממוצע לחודש, אחוזים), 2018–2023

שנה	מקבלי דמי אבטלה בחודש בממוצע	אקדמאים בכלל מקבלי דמי אבטלה (%)	אקדמאים בכלל הגברים מקבלי דמי אבטלה (%)	אקדמאיות בכלל הנשים מקבלות דמי אבטלה (%)
2018	71,032	32.0	27.3	35.7
2019	75,541	28.4	24.0	32.0
2020	530,771	10.4	7.9	12.5
2021	335,976	10.7	7.9	13.0
2022	61,538	14.4	11.6	16.5
2023	109,874	13.1	10.8	15.0

מקבלי דמי אבטלה ובלתי מועסקים

ההגדרה לבלתי מועסקים שלפיה מחשבת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) את שיעור האבטלה אינה חופפת את הקריטריונים לזכאות לדמי אבטלה. לפי הגדרת הלמ"ס בלתי מועסקים הם בני 15 ויותר שהתקיימו בהם התנאים האלה: הם לא עבדו כלל בשבוע הקובע,¹⁰ הם חיפשו עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר כוח אדם¹¹ והם היו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע לו הוצעה להם עבודה מתאימה.¹² לעומת זאת, על-פי הביטוח הלאומי מקבלי דמי אבטלה הם מי שקיבלו דמי אבטלה בעבור יום אחד בחודש לפחות. זאת ועוד: בעוד הנתונים על בלתי מועסקים כוללים בני 15 ויותר, דמי אבטלה משולמים לבני 66-20. כלומר, לא כל בלתי מועסק (על-פי הגדרת הלמ"ס) מקבל דמי אבטלה (למשל בשל אי-עמידה

10 השבוע המסתיים בשבת שלפני הפקידה בסקר כוח אדם.

11 למשל על ידי רישום בלשכת עבודה של שירות התעסוקה או פנייה אישית או בכתב למעסיק.

12 לרבות מי שהובטחה לו עבודה בתוך 30 יום. מי שלא היה זמין לעבודה בשבוע הקובע בשל מחלה או מילואים נחשב לבלתי מועסק.

בתנאי הזכאות כגון תקופת אכשרה וגיל או בשל מיצוי הזכאות לדמי אבטלה) ולא כל מי שקיבל דמי אבטלה במהלך החודש היה בלתי מועסק לפי הגדרת הלמ"ס.

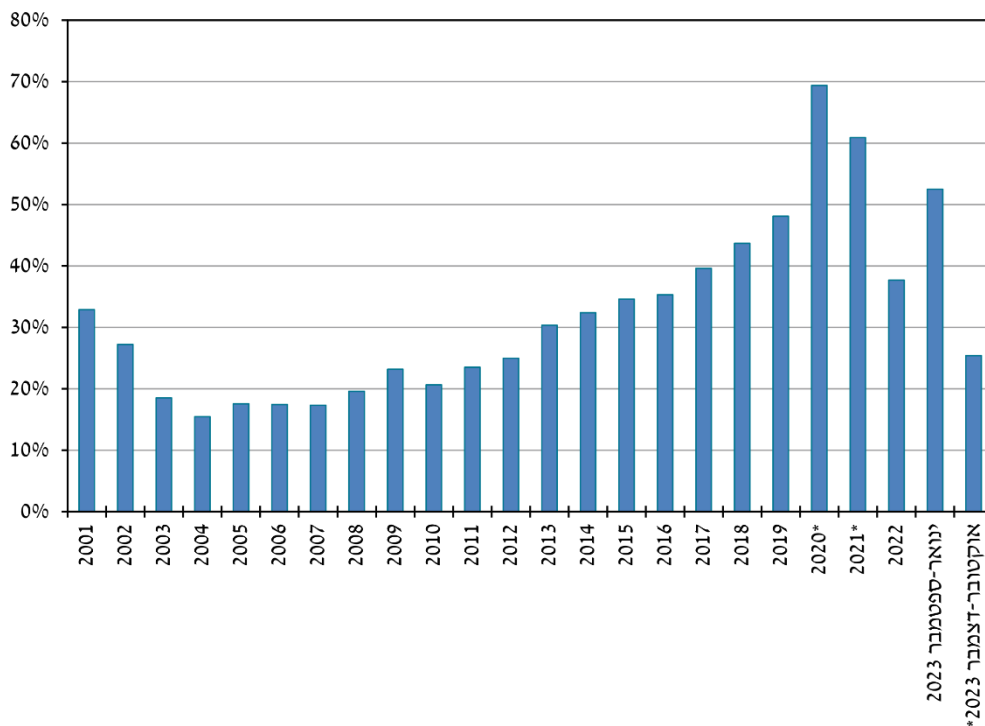
נוסף על הנתונים על בלתי מועסקים, הלמ"ס מפרסמת נתונים גם על אנשים שנעדרים זמנית ממקום עבודתם מסיבות שונות, בהן חופשה, מילואים או יציאה לחל"ת. סיבות רבות להיעדרות זמנית מהעבודה אינן מזכות בדמי אבטלה. בתקופת הקורונה עובדים רבים הוצאו על-ידי מעסיקיהם לחל"ת והיו זכאים לדמי אבטלה, כך שלפי הלמ"ס הם לא הוגדרו כבלתי מועסקים אלא כמי שנעדרו זמנית מעבודתם. כדי לשקף את השפעת המשבר על מצב התעסוקה הציגה הלמ"ס כמה הגדרות לאבטלה, אחת מהן היתה חיבור של אנשים שנעדרו זמנית מעבודתם מסיבות הקשורות בקורונה לקבוצת הבלתי מועסקים.¹³ בנתונים המוצגים בפרק זה נוספו למניין הבלתי מועסקים בשנים 2020-2021 גם מי שנעדרו זמנית מעבודתם.¹⁴ בעקבות פרוץ מלחמת חרבות ברזל נקבעו בהוראת שעה תקנות מקלות בנוגע לקבלת דמי אבטלה בחל"ת בחודשים אוקטובר-דצמבר 2023. בהשוואה למצב שקדם להן תקנות אלה אפשרו לחלק גדול יותר מהנמצאים בחל"ת לקבל דמי אבטלה. עם זאת, בשונה מהמצב בתקופת משבר הקורונה, אנשים שיצאו לחל"ת ביוזמתם ולא ביוזמת המעסיק לא היו זכאים לדמי אבטלה. בנתונים על החודשים אוקטובר-דצמבר 2023 שיוצגו בהמשך הפרק ייכללו במניין הבלתי מועסקים גם מי שנעדרו זמנית מעבודתם.

13 ראו למשל בפרק רווחת האוכלוסייה ותעסוקה בדוח פני החברה בישראל: מגפת הקורונה בישראל תמונת מצב חברתית-כלכלית 2020.

14 הנתונים כוללים את כל הנעדרים זמנית מעבודתם ולא רק את מי שנעדרו מסיבות הקשורות בקורונה.

ביטוח אבטלה

תרשים 3: שיעור המקבלים דמי האבטלה בקרב הבלתי מועסקים (אחוזים).
*2023-2001

* בשנים 2020-2021 ובחודשים אוקטובר-דצמבר בשנת 2023 עם הבלתי מועסקים נמנו מי שנעדרו זמנית מעבודתם על פי נתוני הלמ"ס. עבור תקופות אלו מוצג היחס בין מספר המקבלים דמי אבטלה למספר הבלתי מועסקים יחד עם הנעדרים זמנית מעבודתם.

ככלל, בין השנים 2004-2019 נרשמה מגמת עלייה ביחס בין מספר מקבלי דמי אבטלה לבין הבלתי מועסקים במקביל לירידה בשיעור הבלתי מועסקים בכלל כוח העבודה. ב-2009, כשתקופת האכשרה הנדרשת¹⁵ לדמי אבטלה קוצרה באופן זמני, עלה שיעורם של המקבלים דמי האבטלה בקרב הבלתי מועסקים ולאחר מכן ירד ואז עלה בהדרגה בין 2015 ל-2019 מכ-35% לכמעט מחצית (כ-48%). בשנת 2020 זינק שיעור המקבלים דמי אבטלה בקרב הבלתי מועסקים והנעדרים זמנית מעבודתם לכמעט 70%, וב-2021 אמנם ירד ירידה ניכרת והגיע לכ-61%, אך עדיין היה גבוה בהרבה לעומת השנים שלפני כן. השיעור הגבוה של מקבלי דמי אבטלה בשנים אלו, נובע מהגידול החד באבטלה, ומהארכת והרחבת הזכאות לדמי אבטלה, כתוצאה מכך, בתקופת משבר הקורונה¹⁶. בשנת 2022 שיעור הבלתי מועסקים (ללא מי שנעדרים זמנית מעבודתם) היה 3.9% מכוח העבודה ושיעור מקבלי דמי אבטלה בהם ירד לכ-38% פחות

15 ראו שינויי חקיקה בפרק אבטלה בדוח שנתי 2019.

16 ראו שינויי חקיקה בפרק אבטלה בדוח שנתי 2020 ובדוח שנתי 2021.

מהשנים הקודמות, ככל הנראה בשל הקושי להשלים תקופת אכשרה מלאה לאחר תום משבר הקורונה (לוח 6 ותרשים 3).

בחודשים ינואר-ספטמבר בשנת 2023 שיעור הבלתי מועסקים היה 3.5% מכוח העבודה והיחס בין מספר מקבלי דמי האבטלה למספר הבלתי מועסקים היה כ-52%. כפי שהוצג לעיל, עם פרוץ המלחמה עלה מספר המקבלים עלייה ניכרת ובאוקטובר-דצמבר הוא היה כ-192 אלף איש בחודש. באותם חודשים עלה גם חלקם היחסי של הנעדרים זמנית מהעבודה. על פי נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס, אחוז הבלתי מועסקים בכוח העבודה בשתי התקופות דומה, בחודשים אוקטובר עד דצמבר אך שיעור הנעדרים זמנית היה בממוצע כ-17% מכוח העבודה לעומת כ-10% בממוצע בחודשים ינואר-ספטמבר. בחודשים אוקטובר-דצמבר מספר המקבלים דמי האבטלה היה גבוה ממספר הבלתי מועסקים על פי סקר כוח אדם והיחס ביניהם היה כ-136%. לעומת זאת, כאשר בוחנים את היחס בין מספר המקבלים למספר הבלתי מועסקים עם הנעדרים זמנית מעבודתם יחס זה הוא כ-25%.

לוח 6: בלתי מועסקים ומקבלי דמי אבטלה (ממוצע לחודש), 2016-2023

שנה	בלתי מועסקים		מקבלי דמי אבטלה	
	מספרים מוחלטים (אלפים)	אחוז מכוח העבודה	מספרים מוחלטים	אחוז מהבלתי מועסקים
2016	188.3	4.8	66,500	35.3
2017	168.3	4.6	66,701	39.6
2018	162.6	4.0	71,032	43.7
2019	156.8	3.8	75,355	48.1
*2020	764.7	19.1	530,771	69.4
*2021	552.1	14.0	335,976	60.9
2022	163.4	3.9	61,538	37.7
2023	153.2	3.4	109,874	71.7
שתי תקופות בשנת 2023				
ינואר-ספטמבר	157.3	3.5	82,564	52.5
אוקטובר-דצמבר*	755.4	17.0	191,805	25.4

* הנתונים על בלתי מועסקים כוללים גם את מי שנעדרו זמנית מעבודתם.

חיילים משוחררים

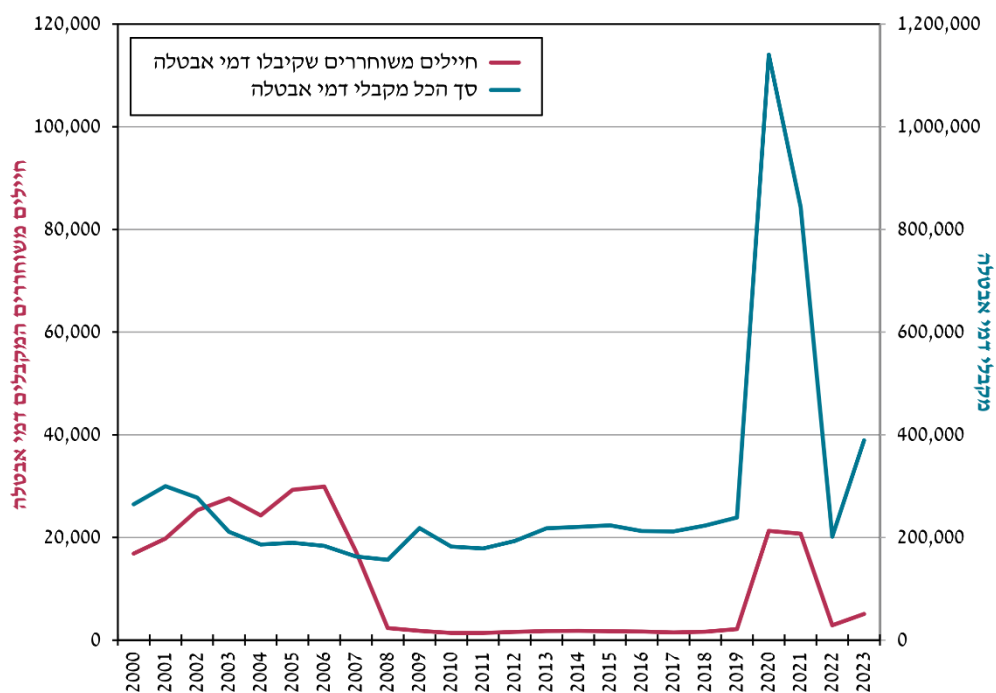
- **דמי אבטלה:** לאחר שבוטל הפטור מתקופת אכשרה לחיילים משוחררים ב-2007, ירד שיעור החיילים המשוחררים בכלל המקבלים דמי אבטלה מכ-10% ב-2006 ל-1% ופחות ב-2009-2019. בשנים 2020-2021 עם העלייה בכלל המקבלים דמי אבטלה, הוכפל מספרם של החיילים המשוחררים ב-10 ויותר והגיע לכ-21 אלף, ושיעורם בכלל המקבלים עלה

ביטוח אבטלה

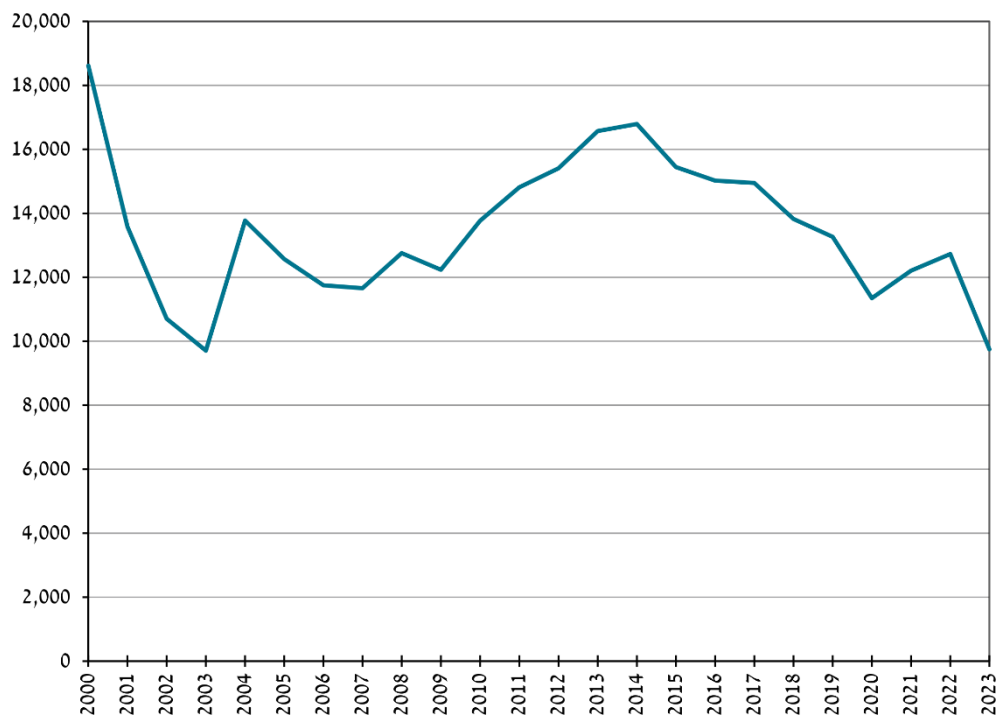
ל-2%. לאחר שבשנת 2022 הנתונים חזרו לרמה שלפני הקורונה, בשנת 2023 מספר החיילים המשוחררים שקיבלו דמי אבטלה עלה לכ-5,000, (תרשים 4).

- מענק לחייל משוחרר בגין עבודה מועדפת:** ב-2023 קיבלו כ-10 אלף חיילים משוחררים מענק בגין עבודה מועדפת. מדובר בירידה של כ-23% לעומת 2022 שבה מספר המקבלים מענק היה דומה למספרם בשנת 2019. מי שהשתחררו בשנים 2019-2020 יכלו להשלים את חודשי העבודה המועדפת בתוך שלוש שנים מהשחרור ואף להתחיל בעבודה המועדפת בשנה השנייה לשחרור גם ללא השלמת תקופת אכשרה לדמי אבטלה (ראו לעיל שינויי חקיקה), כך שיתכן שזו הסיבה לעלייה במספר המקבלים מענק בשנים 2021-2022 לאחר הירידה החדה בשנת 2020. ייתכן שגיוס המילואים הנרחב מאוקטובר 2023 השפיע על הירידה במספר המקבלים מענק בשנת 2023. ייתכן גם שמדובר בחזרה למגמת הירידה שנרשמה בשנים שקדמו למשבר הקורונה (תרשים 5).

תרשים 4: חיילים משוחררים שקיבלו דמי אבטלה, 2000-2023

תרשים 5: היילים משוחררים שקיבלו מענק בגין עבודה מועדפת, 2000–2023

עומק האבטלה (משך התשלום)

בקרב המקבלים דמי אבטלה שתקופת זכאותם הסתיימה במהלך 2023,¹⁷ מספר הימים שבעבורם שולמו דמי אבטלה היה כ-102 בממוצע ושיעור המיצוי לאדם (מספר הימים ששולמו כשיעור מסך ימי הזכאות) היה כ-77% בממוצע. כ-43% מן המקבלים דמי אבטלה מיצו את מלוא תקופת הזכאות (לוח 7).

שיעורם של הממציים את מלוא ימי הזכאות היה הנמוך ביותר בקרב מי שהיו זכאים לתקופה של עד 100 ימי אבטלה. קבוצה זו כוללת בני 28-35 ללא תלויים או שלהם עד שני תלויים. כ-34% מהמקבלים מקבוצה זו ניצלו את מספר הימים המרבי. השיעור הגבוה ביותר של הממציים את מספר הימים המרבי היה בקרב הזכאים לתקופה של עד 175 ימים או עד 300 ימים. קבוצה זו כוללת בני 45 ויותר ובני 35-44 עם לפחות שלושה תלויים. כמחצית ממקבלי דמי האבטלה מקבוצות אלה מיצו את מספר הימים המרבי (לוח 7).

17 קבוצה זו כוללת ברובה אנשים שהחלו את תקופת הזכאות בין פברואר 2022 לינואר 2023 וכן נשים בנות 66-57 ויותר ילידות 1960 ואילך שתקופת הזכאות שלהן החלה בין אוגוסט 2021 ליולי 2022. תקופת הזכאות לדמי אבטלה נמשכת 12 חודשים חוץ מלנשים הזכאיות ל-300 ימי אבטלה שיכולות לנצל אותם במשך 18 חודשים.

ביטוח אבטלה

לוח 7: עומק האבטלה (משך התשלום) של מקבלי דמי אבטלה שתקופת זכאותם הסתיימה ב-2023, לפי התקופה המרבית

עומק האבטלה (ימים)	עומק האבטלה כאחוז מהתקופה המרבית (אחוזים)						סך הכל	תקופה מרבית (ימים)
	ממוצע	100%	99%-76%	75%-51%	50%-26%	עד 25%		
101.8	76.7	43.1	21.7	11.8	12.6	10.8	161,415	סך הכל
38.5	77.7	41.8	25.0	12.2	13.3	7.7	15,316	50
50.7	75.7	37.2	27.2	13.9	13.3	8.3	14,577	67
53.8	76.8	38.4	17.5	18.1	16.0	10.0	1,246	70
75.6	75.9	34.2	30.9	13.0	12.5	9.3	32,730	100
103.9	75.3	41.9	21.8	11.8	12.7	11.8	32,664	138
136.2	77.8	49.9	15.1	10.6	12.0	12.4	61,299	175
226.5	75.5	51.1	11.7	10.1	15.8	11.2	3,583	300

* מספר הימים ששולמו בעבורם דמי אבטלה.

גובה דמי האבטלה והיקף התשלומים

כאמור, דמי האבטלה בישראל, בדומה לתוכניות ביטוח סוציאלי אחרות, מחושבים על פי נוסחה פרוגרסיבית: ככל שהשכר לפני האבטלה נמוך יותר, כך יחליף התשלום שיעור גבוה ממנו (שיעור החלפה פוחת). בחלק זה יוצגו נתונים על גובה דמי האבטלה ששולמו בשנת 2023; תחילה יוצגו נתונים על הסכום הממוצע ולאחר מכן יוצגו נתונים על התפלגות המקבלים לפי סכום התשלום ליום ששולמו להם.

גובה דמי האבטלה הממוצעים כאחוז מהשכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי היה כ-50% מ-2013 עד 2019 (לוח 8). בשנים 2020-2021 ירד הסכום הממוצע עד לכ-40% מהשכר הממוצע עקב עלייה גבוהה יותר בשיעור המקבלים שהשתכרו שכר נמוך בהשוואה לבעלי שכר גבוה, ובשנת 2022 עלה בחזרה לכ-50% מהשכר היומי הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי. בשנת 2023 היה הסכום הממוצע כ-48% מהשכר הממוצע. בחודשים ינואר עד ספטמבר, לפני פרוץ המלחמה, דמי האבטלה הממוצעים היו בגובה של כ-50% מהשכר הממוצע. לעומת זאת, בחודשים אוקטובר-דצמבר, שבהם עלה עלייה ניכרת מספר המקבלים דמי האבטלה, היה הסכום הממוצע כ-46% מהשכר הממוצע עקב עלייה בשיעור המצטרפים בעלי שכר נמוך יותר.

בדומה לשנים קודמות, גם ב-2023 דמי האבטלה הממוצעים שקיבלו נשים היו נמוכים מאלו של הגברים. ב-2023 היה הפער כ-19% בממוצע. חלק קטן מהפער נובע מכך שסכום התשלום המרבי לנשים בנות 57-59 מהיום ה-176 נמוך מהסכום ההמריבי בעבור הימים שקדמו לתוספת

ימי האבטלה שהן זכאיות לה. ¹⁸ בקרב מקבלים עד גיל 56 הפער בין גובה דמי האבטלה של גברים ונשים הוא 17%.

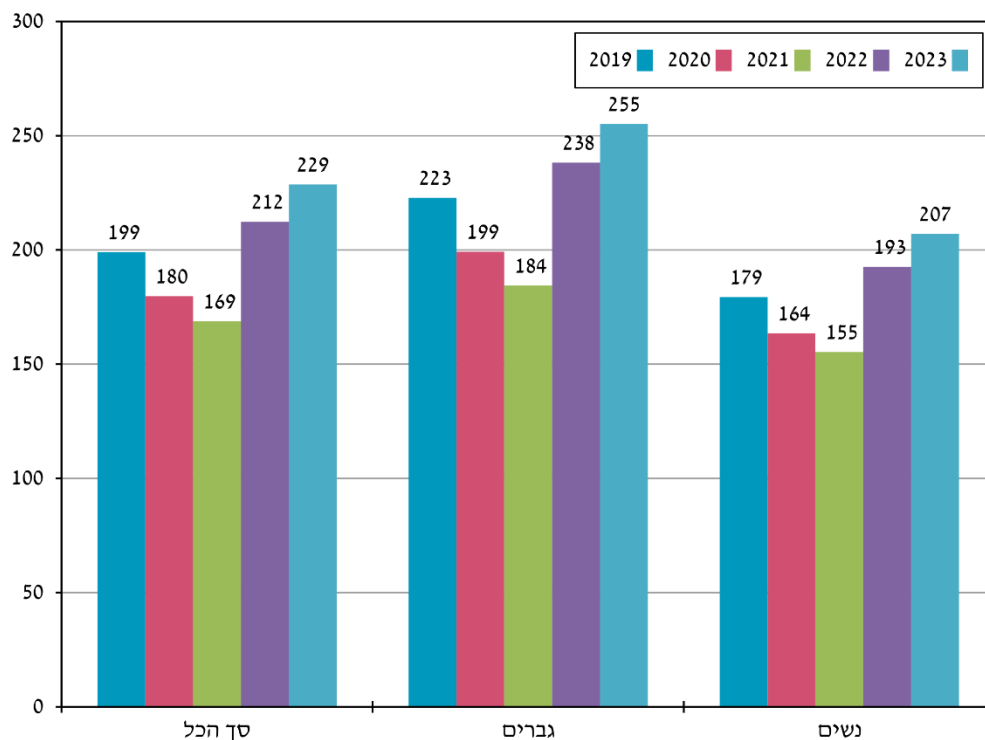
לוח 8: דמי אבטלה ליום ביחס לשכר הממוצע ליום* (אחוזים), 2016–2022

דמי האבטלה הממוצעים ליום כאחוז מהשכר הממוצע ליום	דמי האבטלה ליום ביחס לשכר הממוצע ליום					סך הכל	שנה
	מ-2/3 עד מלוא השכר הממוצע ליום	מ-1/2 עד 2/3	מ-1/3 עד 1/2	מ-1/4 עד 1/3	עד 1/4		
49.3	15.6	28.0	36.6	10.0	9.8	100.0	2016
50.3	17.2	29.0	35.0	9.3	9.5	100.0	2017
50.4	18.4	28.1	36.0	8.9	8.6	100.0	2018
49.7	15.2	30.3	36.3	9.1	9.0	100.0	2019
42.6	9.9	21.5	37.0	14.4	17.2	100.0	2020
40.0	7.6	16.6	38.4	18.9	18.5	100.0	2021
50.3	19.5	29.4	34.1	8.7	8.3	100.0	2022
48.2	16.5	24.8	36.4	11.8	10.6	100.0	**2023

* השכר הממוצע ליום ב-2023 היה 474.8 ש"ח (לפי חוק הביטוח הלאומי).
 ** בשנת 2023 החישוב מבוסס על ממוצע דמי האבטלה ליום בשנת 2023. הנתונים עד שנת 2022 מבוססים על גובה דמי האבטלה ליום בחודש האחרון ששולמו בעבורו דמי אבטלה.

ביטוח אבטלה

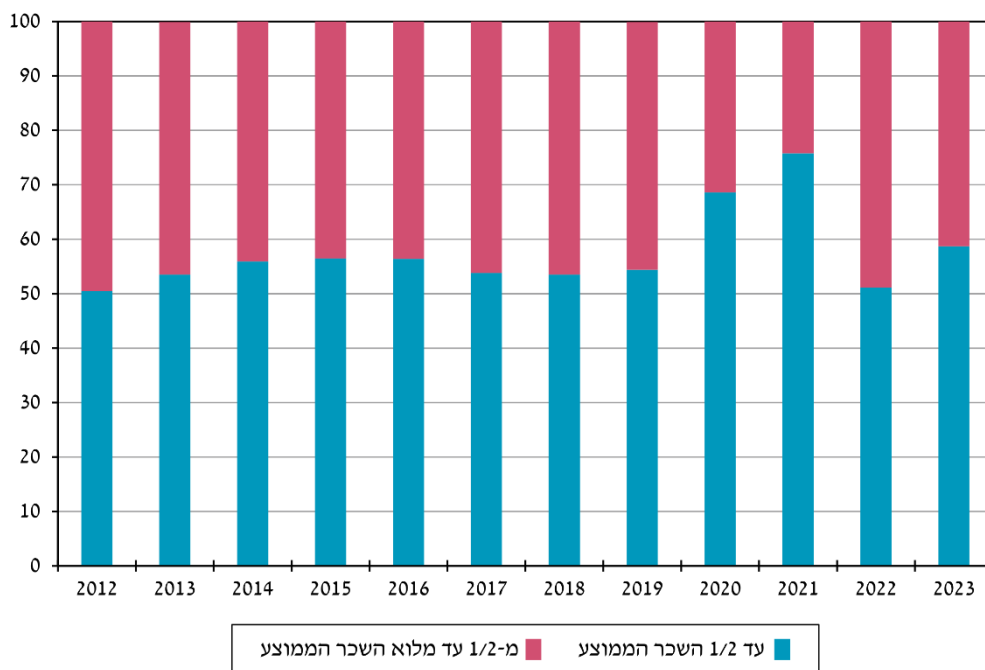
תרשים 6: דמי אבטלה ממוצעים ליום* (ש"ח), 2023

* בשנת 2023 החישוב מבוסס על ממוצע דמי האבטלה ליום בשנת 2023. הנתונים עד שנת 2022 מבוססים על גובה דמי האבטלה ליום בחודש האחרון ששולמו בעבורו דמי אבטלה.

שיעור המקבלים דמי אבטלה בגובה מחצית ויותר מהשכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי היה בשנים 2019-2021 44%-49%. השיעור ירד בחדות ב-2020-2021 עד ל-24%, וב-2022 חזר לכ-49% - קצת יותר מאשר בשנים שלפני הקורונה. בשנת 2023 השיעור ירד ל-41% (תרשים 7). בחודשים ינואר עד ספטמבר, לפני פרוץ מלחמת חרבות ברזל, היה שיעור המקבלים בגובה מחצית מהשכר הממוצע ויותר 44%, אך בחודשים אוקטובר-דצמבר, שבהם עלה מספר המקבלים עלייה ניכרת, שיעורם ירד ל-37%. פער זה בין התקופות הושפע ככל הנראה מהעלייה במספר המקבלים ללא תואר אקדמי לאחר פרוץ המלחמה, בדומה לדפוס במשברים רבים: האוכלוסיות החלשות בשוק העבודה, שהן בעלות שכר נמוך יחסית, נפגעות יותר מהאוכלוסיות החזקות וכתוצאה מכך חלקם של מקבלי האבטלה שגובה דמי האבטלה שלהם נמוך עולה.

תרשים 7: דמי אבטלה ליום ביחס לשכר הממוצע ליום*, 2012–2023

* שכר יומי ממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי (474.8 ש"ח נכון ל-2023).

היקף התשלומים

ההוצאה הכוללת לתשלום דמי אבטלה הסתכמה ב-2023 בכ-5.6 מיליארד ש"ח לעומת 3.2 מיליארד ש"ח ב-2022 – עלייה ריאלית של כ-66%. גם בהשוואה לשנת 2019 ההוצאה לתשלום דמי אבטלה בשנת 2023 היתה יחסית גבוהה – הפער הריאלי לעומת ההוצאה ב-2019 היה כ-32% (לוח 9).

למרות העלייה בהוצאה לתשלום דמי אבטלה, החלק היחסי של ההוצאה בכלל תשלומי הגמלאות לא גדל במידה ניכרת, זאת בשל גידול בגמלאות אחרות כדוגמת מילואים ותגמולים לנפגעי פעולות איבה. ב-2023 שיעורם של התשלומים בגין דמי אבטלה בכלל תשלומי גמלאות הביטוח הלאומי היה כ-4% – גבוה במעט בהשוואה לשנת 2022, אז היה השיעור כ-3% בדומה לשנים 2018-2019, טרם משבר הקורונה.

ביטוח אבטלה

לוח 9: התשלומים לדמי אבטלה (מיליוני ש"ח), 2018–2023

שנה	מחירים שוטפים	מחירים קבועים (2023)	שינוי ריאלי (%)
2018	3,462	3,832	7.9
2019	3,841	4,217	10.0
2020	23,572	26,026	517.2
2021	19,498	21,211	-18.5
2022	3,222	3,358	-84.2
2023	5,563	5,563	65.7